

377/16

Poznań, dnia 10 października 2016 r.

E i ZI małż. K
ul.
61-868 Poznań

Pan Senator
Michał Seweryński
Przewodniczący Senackiej Komisji
Praworzędności Praw Człowieka i Petycji
Senat RP, ul. Wiejska 6
00-902 Warszawa

Jako pełnomocnicy Teresy K Bugusławy M , Justyny P
Judyty P Arkadiusza K Marcina B Mirosława L
Mirosława F Janusza K - poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych ,
którzy odnieśli w ich wyniku bardzo ciężkie obrażenia ciała, po zapoznaniu się z projektem
Rzecznika Finansowego zmian ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych z dnia 4
października 2016 r., a dotyczącej przejęcia przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny
zobowiązań wobec poszkodowanych, w razie wyczerpania sumy gwarancyjnej
przewidzianej w umowie ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych i
rolników, oświadczamy , że odpowiada on ich uzasadnionym oczekiwaniom zapewnienia,
że otrzymają zgodne z Dyrektywą VI Komunikacyjną UE (2009/103/WE) pełne i
sprawiedliwe odszkodowanie bez konieczności prowadzenia niezwykle trudnego
postępowania sądowego (art. 1 Protokołu dodatkowego z dnia 20 marca 1952 r do
Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

W tym miejscu należy wskazać, że ratio legis ww. przepisu Protokołu dodatkowego
jest ochrona jednostki przed nieuzasadnioną ingerencją państwa w spokojne wykonywanie i
poszanowanie prawa własności. Nie wyklucza to jednak pozytywnych obowiązków
państwa do podejmowania działań celem ochrony tego prawa. Można wymagać od państwa
podjęcia działań pozytywnych w celu zapewnienia ochrony własności nawet w sprawach
spornych pomiędzy podmiotami prywatnymi, zwłaszcza, gdy istnieje bezpośredni związek
między działaniami, których właściciel – poszkodowany może w sposób uprawniony
oczekiwać od władz, a zakresem rzeczywistego korzystania z mienia. Prawo do
odszkodowania – renty z tytułu szkód powstałych na osobie stanowi majątek i w tym

znaczeniu mieści się w zakresie pojęcia „mienie” w rozumieniu art. 1 ww. protokołu. Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu wskazywał w swoim orzecznictwie, że roszczenie można uznać za mienie, jeżeli jest dostatecznie dowiedzione i ma podstawy w przepisie prawnym, co w przypadku roszczeń poszkodowanych w wypadkach drogowych jest bezsporne.

Nie powinno zatem budzić wątpliwości, że poszkodowani, którzy utracili na skutek wyczerpania sumy gwarancyjnej ubezpieczenia OC roszczenie odszkodowawcze, są ofiarami naruszenia przez RP ww. art. 1 protokołu, albowiem działania władzy – jej wieloletnie zaniechanie – doprowadziło do bezpowrotnej utraty przez nich roszczenia o świadczenie odszkodowawcze, czyli w ich przypadku utratę środków utrzymania, w tym tych przeznaczonych na leczenie i rehabilitację.

Powyższe wywody uzupełniają uzasadnienie pisma Rzecznika Finansowego z dnia 4 października 2016 r., w aspekcie skutków zaniechania RP w zakresie ustawowego uregulowania problemu zabezpieczenia interesów majątkowych poszkodowanych, którym wyczerpała się lub wyczerpie się suma gwarancyjna ubezpieczenia OC.

W związku z ewentualnymi wątpliwościami odnośnie postulowanej nowelizacji, jakie będą podnoszone przez ubezpieczycieli, a dotyczącymi oddziaływania wstecz proponowanej zmiany ustawy – która doprowadzi do przejęcia przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny zobowiązań wobec poszkodowanych w razie wyczerpania się sumy gwarancyjnej – wskazuję, że jest to rozwiązanie, które z jednej strony zabezpiecza sytuację majątkową poszkodowanych przed utratą świadczeń rentowych, które stanowią podstawę ich egzystencji (w tym zwrot kosztów leczenia i rehabilitacji), z drugiej zaś świadczenia będą wypłacane przez ww. podmiot ze składek ubezpieczycieli, które zostaną pobierane dopiero od momentu wejścia w życie stosownej nowelizacji.

W związku z tym, proponowana zmiana ustawy obejmie następujące kategorie poszkodowanych:

1. tych, którym suma gwarancyjna wyczerpie się po wejściu w życie nowelizacji,
2. tych, którym sądy na podstawie art. 357¹ k.c. zmodyfikowały - podwyższyły wysokość sumy gwarancyjnej (gdy była ona na granicy wyczerpania),
3. tych, którzy utracili świadczenie odszkodowawcze z powodu wyczerpania sumy gwarancyjnej przed wniesieniem stosowanego powództwa – ze względu na brak

świadomości ograniczenia odpowiedzialności ubezpieczyciela - stracili prawo do sądowej modyfikacji umowy ubezpieczenia.

Postulowane rozwiązanie zachowuje ustawowe, systemowe ograniczenie odpowiedzialności ubezpieczyciela – strony umowy ubezpieczenia, albowiem obowiązek wypłaty świadczenia przejąć ma podmiot odpowiedzialny subsydiarnie, którego zadaniem jest zapewnienie wypełnienia przez system ubezpieczeniowy jego funkcji ochronnej.

UFG posiada aktualnie odpowiednie zabezpieczenie finansowe, a wypłata przyszłych świadczeń na rzecz poszkodowanych będzie realizowana z bieżących składek ubezpieczycieli.

Z informacji, które posiadamy wysokość sumy gwarancyjnej ma znaczenie dla ubezpieczycieli, albowiem w razie zaistnienia szkody osobowej zobowiązani są oni do tworzenia na ten cel odpowiedniej rezerwy finansowej przeznaczonej na przyszłe zobowiązania.

Przeprowadzane przez sądy podwyższenia sum gwarancyjnych do poziomów wielokrotnie wyższych od dotychczasowych powodują powstanie u ubezpieczycieli znacznych rezerw przeznaczonych na zaspokojenie przyszłych roszczeń poszkodowanych (aktualnie prawomocne wyroki sądów powszechnych ustalają wysokość sumy gwarancyjnej na poziomie bliskim 15 mln zł.).

Proponowana zmiana ułatwi ubezpieczycielom wykonywanie ich zadań bez konieczności prowadzenia odpowiednich zabiegów księgowych pogarszających dokumentacyjnie ich sytuację finansową.

Aktualne poglądy judykatury w zakresie stosowania sądowej modyfikacji umowy ubezpieczenia (podwyższenie sumy gwarancyjnej przy zastosowaniu art. 357¹ k.c.) są jednoznaczne, co do oceny momentu, do którego może być złożony pozew o ukształtowanie stosunku prawnego. Sądy rozpoznając powództwa ustalają, czy na dzień jego złożenia doszło do wyczerpania ww. sumy. Jeśli stwierdzają, iż do takiego wyczerpania doszło, to roszczenie poszkodowanego ulega prekluzji i oddalają jego żądanie.

Zaznaczamy, że osoby poszkodowane znajdują się często w stanie ograniczonej świadomości, są zależne od osób trzecich i nie mogą samodzielnie zadbać o swoje interesy (dotyczy to także osób małoletnich).

W dniu 29 października 2014 r. S.A. w Krakowie wydał wyrok¹, z uzasadnienia którego wynika, że wyczerpanie sumy gwarancyjnej powoduje wygaśnięcie zobowiązania, jednak poszkodowany wnosząc przed wyczerpaniem tej sumy powództwo o ukształtowanie stosunku prawnego (art. 357¹ k.c.) może doprowadzić do przedłużenia obowiązku wypłaty renty (s.4 uzasadnienia). „Skoro zobowiązanie powoda (ubezpieczyciela) wygasło przed wniesieniem pozwu, to tym samym obowiązek zapłaty renty ustał i sąd nie może uchylić tego obowiązku orzeczeniem prawo kształtującym (...) (s. 5 uzasadnienia)”. Z ww. wyroku wynika, że poszkodowany małoletni w wieku 7 lat, z winy rodziców, utracił prawo do sądowej modyfikacji sumy gwarancyjnej, albowiem w odpowiednim czasie nie wnieśli oni w jego imieniu powództwa o jej zmianę – utracił roszczenie o świadczenie odszkodowawcze (brak ochrony małoletniego).

Ponadto wskazujemy, że aktualnie sądy stosując art. 357¹ k.c. (droga prawna wskazana w art. 22a nowelizowanej ustawy), po wniesieniu powództwa, z zachowaniem warunku wskazanego powyżej, podwyższają sumy gwarancyjne biorąc pod uwagę uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2012 r II CSK 646/11 opubl. LEX², przy czym na skutek dotychczasowych powództw, maksymalne podwyższenia nastąpiły do kwoty blisko 15.000.000 zł ³. Orzeczenia wskazują, że roszczenia poszkodowanych są uzasadnione albowiem pomiędzy dniem zawarcia umów ubezpieczenia OC a chwilą orzekania nastąpiła nadzwyczajna zmiana stosunków powodująca, że nie spełniają one odpowiednio funkcji ochronnej na której wykonanie zgodnie z zasadą uzasadnionego oczekiwania liczyli ubezpieczeni i poszkodowani.

Stworzenie przez ustawodawcę źródła finansowania roszczeń poszkodowanych po wyczerpaniu sumy gwarancyjnej poza majątkiem ubezpieczyciela uzupełni - uszczelni system ubezpieczeń obowiązkowych, doprowadzając jego rozwiązania do ich zgodności z art. 32 Konstytucji RP – przez zachowanie równości praw poszkodowanych – obywateli jako podmiotów podobnych. Jeżeli nawet uznamy, że tworzone prawo oddziałuje wstecz na stosunek zobowiązaniowy - umowy ubezpieczenia OC - taka ingerencja państwa jest uzasadniona, ponieważ chroni dobra konstytucyjne najwyższego rzędu – zdrowie i życie

¹ wyrok S.A. w Krakowie o sygn. akt I ACa 981/14, opubl. Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych

² wyrok S.N. z dnia 17 października 2012 r II CSK 646/11 opubl. LEX

³ wyrok S.O. w Gliwicach z dnia 17 listopada 2014 r., II C 21/14, niepubl.; wyrok S.O. w Łodzi z dnia 10 grudnia 2014 r., sygn. akt II C 182/14 Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych, <http://www.sumagwarancyjna.pl/category/wygrane-sprawy/>

poszkodowanych przy czym nie można tego zapewnić w inny sposób (vide: wyrok T.K. z dnia 17 lipca 2007 r.)⁴.

Mając powyższe na uwadze, jako poszkodowany i jako pełnomocnik poszkodowanych popierając w całej rozciągłości projektowaną przez Rzecznika Finansowego nowelizację ww. ustawy, wskazujemy, że przedstawiony projekt zmiany ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 392 ze zm.) nakładający na Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny obowiązek wypłaty świadczeń odszkodowawczych na rzecz poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych oraz spowodowanych przez rolników przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego zabezpieczy w prawidłowy sposób ich interesy majątkowe i nie spowoduje naruszenia Konstytucji RP.

Jako projekt dalej idący od zmiany przedmiotowej ustawy dotyczącej konieczności zawiadomiania przez ubezpieczycieli poszkodowanych i ubezpieczonych o zagrożeniu wyczerpaniem sumy gwarancyjnej, prowadzi do całościowego ustawowego rozwiązania problemu skutków wyczerpywalności sum gwarancyjnych, zabezpieczając interesy poszkodowanych, którzy nie są w stanie ich samodzielnie bronić.

Do wiadomości: senator Lidii Staroń.

Z poważaniem
Zb
poszkodowany

Ewa K
/ adwokat /

pełnomocnicy poszkodowanych:

⁴ wyrok TK z dnia z dnia 17 lipca 2007 r. sygn. akt P 16/06